

نگاه OilPrice.com، واشنگتن

افسانه نابوکو

نابوکو با ۱۱/۴ میلیارد دلار هزینه، گران‌ترین خط لوله در دست احداث است که بدون حضور ایران هرگز به راه نخواهد افتاد.

پروژه خط لوله ۵۶ اینچی و ۳ هزار و ۳۰۰ کیلومتری که احداث آن برای اولین بار در سال ۲۰۰۲ مطرح شد، قرار است سال آینده به طور آزمایشی آغاز و تا پایان ۲۰۱۴ به اتمام برسد. پروژه نابوکو با ۱۱/۴ میلیارد دلار هزینه ارزیابی شده اولیه که همچنان در حال افزایش است، گران‌ترین خط لوله‌ای خواهد بود که تاکنون ساخته شده و بیش از سه برابر خط لوله نفتی هزار و ۷۵۰ کیلومتری باکو-تفلیس-جیحون (BTC) هزینه دربر خواهد داشت.

اگر وانمود کنیم حامیان نابوکو، گروهی از غنی‌ترین تأمین‌کنندگان یا شاید سرمایه‌گذاران گازی را جمع کرده‌اند، در حال حاضر تنها ظرفیت فعلی معهود برای تأمین ظرفیت گازی سالانه ۳۱ میلیارد متر مکعبی نابوکو، تولید حوزه گازی شاه‌دنیز آذربایجان، واقع در کرانه دریای خزر است که ظرفیت تولید آن ۸ میلیارد متر مکعب تخمین زده شده است. حتی اگر شاه‌دنیز بتواند همین میزان گاز را به نابوکو عرضه کند، کمبود ۲۳ میلیارد متر مکعب دیگر این سؤال را برمی‌انگیزد که در صورت کنار کشیدن آذربایجان از این پروژه، کدام کشور می‌خواهد کل ۳۱ میلیارد متر مکعب گاز مورد نیاز نابوکو را تأمین کند؟ به ویژه که بر مبنای جغرافیای سیاسی واشنگتن، حضور ایران و روسیه در این پروژه متفی است.

در این سرفصل همچنین می‌خوانید:

۷۰ چین، آمریکا؛ پشت پرده

۷۱ روزشمار نگاه جهان

است که - همانطور که برخی از حامیان نابوکو اظهار می‌کنند - اگر ترکمنستان هم به شرکت در تأمین گاز تشویق شود، بستر دریای خزر باید به طور قطع میان پنج کشور حاشیه آن مرزبندی شود.

رقابت بر سر آب‌های ملی دریای خزر و بستر آن، مسأله‌ای نیست که از سوی کشورهای حاشیه دریا محتاطانه با آن برخورد شود. در ژوئیه ۲۰۰۱ ایران هواپیما و کشتی‌های نظامی خود را فرستاد تا به ناوهای اکتشافی آذربایجان که در مقطعه با شرکت بریتیش پترولیوم بودند هشدار دهد حوزه‌های نفتی دریای خزر را ترک کنند، اما آذربایجان ادعا داشت این حوزه‌ها در خاک خودش بوده است. بنابراین، بعید به نظر می‌رسد روسیه و ایران که در پروژه نابوکو شرکت ندارند، در قبال ساخت خط لوله‌هایی که بخواهد از زیر دریای خزر عبور کند، بی‌تفاوت بمانند.

در حال حاضر بیشترین امید برای جبران کمبودهای نابوکو، گاز ترکمنستان است. در ماه دسامبر خط لوله گازی آسیای مرکزی که حوزه‌های گاز طبیعی سواحل دریای خزر را در ترکمنستان به شین‌جیانگ چین متصل می‌کند، با حضور رؤسای جمهور چین، ترکمنستان، قزاقستان و ازبکستان افتتاح شد. قرار است در سال جاری میلادی ۱۳ میلیارد متر مکعب گاز از خط لوله جدید منتقل شود که این مقدار تا پایان سال ۲۰۱۱ به ۳۰ میلیارد متر مکعب و تا سال ۲۰۱۳ به بیش از ۴۰ میلیارد متر مکعب افزایش می‌یابد. به این ترتیب بخش عظیمی از گاز طبیعی ترکمنستان در آینده‌ای نزدیک به این پروژه اختصاص می‌یابد.

نابوکو مثل کلافی از حرص و طمع است که اروپا، راه انداختن آن را در دستور کار خود قرار داده است. منافع اروپا در نابوکو با این واقعیت تلخ مورد تأکید قرار می‌گیرد که از سال ۱۹۹۱ وابستگی آن به واردات گاز طبیعی از روسیه روز به روز بیشتر شده است، به گونه‌ای که اکنون

اتحاد گازی ۵ کشور

تاریخچه انرژی دوران پس از فروپاشی اتحاد جماهیر شوروی نشان می‌دهد خط لوله نفتی ۶۷۰ کیلومتری و ۵۰۰ میلیون دلاری ادسا-برودی که در سال ۲۰۰۱ تکمیل شد، می‌تواند داستان عبرت‌آموزی از ساخت خط لوله بدون وجود ضمانت توان بازدهی مناسب باشد. دولت اوکراین شتابزده و برای این که نفت اروپای مرکزی را تأمین کند، این خط لوله را که از شهر بندری خود در دریای سیاه تا مرز لهستان کشیده می‌شد، به تنهایی و بدون سرمایه‌گذاری خارجی احداث کرد؛ علیرغم این که برای تأمین ظرفیت صادرات خود، تعهد محکمی از یک کشور تولیدکننده نفت دریافت نکرده بود.

پس از این که این خط لوله به مدت سه سال بدون استفاده باقی ماند، در سال ۲۰۰۴ کی‌یف مجبور شد با بی‌میلی نفت روسیه را که قرار بود به سوی شمال و بازارهای اروپای مرکزی انتقال داده شود، از ادسا در جهت مخالف، به سوی جنوب صادر کند.

مشکل حاد دیگری که در مورد نابوکو وجود دارد، سیاست‌های گوناگون قیمتی و ترانزیت پیشنهادشده از سوی کشورهای است که نابوکو از آنها می‌گذرد. بزرگترین مانع جغرافیایی که بر این مسأله اثر می‌گذارد این حقیقت

نگاه Wall Street Journal، نیویورک

چین، آمریکا؛ پشت پرده

از واردات غیرقانونی سیگار کوبایی است. اما تحقیقات نشان داده‌اند که این دفتر تاکنون هیچ شرکت آمریکایی را به علت انجام تجارت با CPMIEC یا دیگر شرکت‌های چینی که در سال ۲۰۰۶ تحریم شده‌اند مصادره نکرده است.

در ژوئن ۲۰۰۶ آمریکا با استناد به فروش تکنولوژی موشکی از سوی شرکت چینی به ایران - علیرغم تحریم‌های گذشته - این شرکت و سه کشور چینی دیگر را از انجام

بررسی‌ها نشان می‌دهند آن دسته از شرکت‌های چینی که به علت فروش تکنولوژی موشکی به ایران از انجام تجارت در آمریکا منع شده‌اند، همچنان به تجارت‌های پرفرونی با شرکت‌های آمریکایی ادامه می‌دهند.

به عنوان مثال شرکت ملی صادرات-واردات ماشین‌آلات دقیق چین (CPMIEC) و شرکت‌های وابسته به آن از زمانی که در اواسط سال ۲۰۰۶ مورد تحریم واقع شدند، نزدیک

شرکت انحصاری دولتی گازپروم ۴۰ درصد واردات اروپا را تأمین می‌کند. از آنجا که مسکو هنوز به شلنت به شبکه خط لوله متعلق به دوران حاکمیت شوروی، واقع در اروپای شرقی متکی است، کشمکش‌های زمستانه هر ساله بین مسکو و کی‌یف بر سر قیمت پرداختی و ترانزیت گاز به تلاش‌های اتحادیه اروپا مبنی بر یافتن جایگزین دیگری برای تأمین گاز خود، لطمه زیادی وارد کرده است. قرار است ناپوکو بدون عبور از روسیه و اوکراین، گاز طبیعی دریای خزر و آسیای مرکزی را از طریق ترکیه و کشورهای بالکان به اتریش انتقال دهد.

طبق پیش‌بینی کمیسیون اروپایی اتحادیه اروپا، مبنی بر این که تا سال ۲۰۳۰ مصرف گاز کشورهای اتحادیه اروپا تا ۶۱ درصد میزان فعلی، یعنی از ۵۰۲ میلیارد متر مکعب به ۸۱۵ میلیارد متر مکعب افزایش خواهد یافت، در آینده شرایط بسیار بدتری برای کشورهای این منطقه قابل تصور است.

تبلیغات پیاپی و گسترده‌ای که اکنون در مورد ناپوکو آغاز شده، پاسخگوی نیاز بازارهای اروپا است. شرکت‌های OMV اتریش، MOL مجارستان، بلغارگاز بلغارستان، ترانس‌گاز رومانی، بوتاش ترکیه و RWE آلمان سهام‌داران کنسرسیوم ناپوکو هستند که سهم هر کدام ۱۶/۷ درصد است. تقریباً هیچ‌یک از این کشورهای عضو، خود تولید گاز قابل توجهی ندارند. بنابراین، اگر قرار است ناپوکو به موفقیت برسد، تنها ایران، به عنوان یک تأمین‌کننده بالقوه باقی می‌ماند که می‌تواند جای خالی عرضه گاز را پر کند و البته این مسئله هم با مخالفت واشنگتن روبه‌رو است.

ایران ۱۶ درصد ذخایر گاز طبیعی جهان را در اختیار دارد که از این حیث پس از روسیه در رتبه دوم است، اما واشنگتن بارها به طور شفاف مخالفت خود را با حضور ایران در ناپوکو اعلام کرده است. در همین رابطه، ریچارد مورنینگ‌استار، نماینده ویژه آمریکا در امور انرژی اوراسیا، در ماه دسامبر اعلام کرده بود ایران در جایگاهی نیست که به عضویت هر یک از پروژه‌های جدید کریدور جنوبی درآید.

در پاسخ به این اظهارات، وزیر امور خارجه ایران به طعنه گفته بود ندیده‌ایم اروپایی‌ها به آمریکایی‌ها برای تصمیم در خصوص خط لوله ناپوکو وکالت داده باشند. منوچهر متکی همچنین در ادامه اضافه کرده بوده سخن از ناپوکو بدون ایران، نمایش لوله‌های خالی از گاز است. اظهارات متکی منعکس‌کننده اظهارات ولادمیر پوتین، نخست‌وزیر روسیه، در ماه مارس بود که عملی شدن ناپوکو را بدون شرکت ایران غیرممکن دانسته بود.

میراثی که از دولت جرج بوش باقی مانده (توسعه خط لوله، بدون عبور از روسیه و ایران، ناپوکو را به پروژه‌ای نگران‌کننده تبدیل کرده است. علاوه بر آن، هراس اتحادیه اروپا از این که کشمکش‌های مداوم اوکراین و روسیه بر سر قیمت گاز همانند سال‌های گذشته، انتقال گاز را به این منطقه قطع کند، به این مسئله دامن می‌زند. ■

کشورهای تحت تحریم آمریکا

تجارت در آمریکا منع کرد. اما دو ماه پس از آن، محموله‌ای از تانکرهای تخلیه نفت از بندر شانگهای عازم شد که مقصد آن یک شرکت آمریکایی در نیویورک بود. بازنامه این محموله در نهایت نشان داد که شرکت حمل‌کننده این بار، یکی از شاخه‌های CPMIEC بوده است.

مقامات اجرایی آمریکا معتقدند ممانعت از شرکت‌های آمریکایی برای انجام تجارت با اشخاص و شرکت‌های خارجی تحت تحریم بسیار مشکل است. به عقیده آنان، شرکت‌های تحریم شده برای این که عنوان مالکیت خود را پنهان کنند، در ساخت اسامی مستعار یا شرکت‌های تابعه‌ای واسطه مهارت زیادی دارند.

با توجه به جرایم کیفری چنین معاملاتی، بعید است که شرکت‌های آمریکایی آگاهانه ممنوعیت‌های واردات را نقض کنند. بررسی‌های وال استریت ژورنال و مصاحبه با مقامات برخی شرکت‌های آمریکایی نشان می‌دهند که این شرکت‌ها به احتمال زیاد از این که با نهادهای مورد تحریم واقع شده وارد معامله شده‌اند بی‌اطلاعند و در بسیاری از موارد به واسطه تغییر نام شرکت به اشتباه افتاده‌اند.

مقامات آمریکا CPMIEC را شرکت "انتشار دهنده سلاح سریالی" نامیده‌اند. این شرکت برای اولین بار در سال‌های ۱۹۹۱ و ۱۹۹۳ به علت فروش تکنولوژی موشک کوتاه برد به پاکستان از سوی آمریکا تحریم شد. پس از تصویب قانون منع گسترش سلاح‌های اتمی ایران در سال ۲۰۰۰ آمریکا این شرکت را به علت فروش تجهیزات موشکی به ایران در سال‌های ۲۰۰۲ و ۲۰۰۳ تحریم کرد.

به ۳۰۰ محموله غیرقانونی به آمریکا ارسال کرده‌اند. بررسی‌های وال استریت ژورنال و مصاحبه با مقامات برخی از شرکت‌های آمریکایی نشان می‌دهند شرکت‌های آمریکایی احتمالاً از انجام تجارت با مؤسسات تحریم شده بی‌اطلاع بوده‌اند و در بسیاری از موارد به دلیل این که این مؤسسات نام‌های خود را تغییر می‌دادند، دچار اشتباه می‌شدند. محموله‌های CPMIEC که میلیون‌ها دلار ارزش دارند، هر چیزی را از جمله تجهیزات حفاری، قطعات خودرو و اسباب‌بازی شامل می‌شوند. در بسیاری از موارد این شرکت به عنوان یک شرکت حمل بار واسطه‌ای عمل می‌کرد که چنین فعالیتی نیز در سال ۲۰۰۶ با حکم ریاست جمهوری آمریکا ممنوع شد.

علیرغم تحریم‌های موجود شرکت نامبرده و دیگر شرکت‌های خارجی به این دلیل همچنان از قابلیت انجام تجارت در آمریکا برخوردارند که دولت اوپاما به فکر اعمال تحریم‌های اقتصادی تازه‌تری علیه ایران است. این تجارت‌های غیرقانونی نشان‌دهنده این هستند که تحریم‌های آمریکا به حلی بیشمار و پیچیده شده‌اند که اجرایی کردن آنها مشکل به نظر می‌رسد.

مسئولیت اجرایی کردن تحریم‌ها بر عهده دفتر نظارت بر دارایی‌های خارجی وزارت خزانه‌داری آمریکا (OFAC) با بودجه ۲۹ میلیون دلاری (مربوط به سال ۲۰۰۹) است. OFAC مسؤول اجرای بیش از ۲۰ برنامه تحریمی با هر هدفی، از جمله منع گسترش سلاح هسته‌ای، تحریم تأمین کنندگان مالی فعالیت‌های تروریستی و همچنین جلوگیری